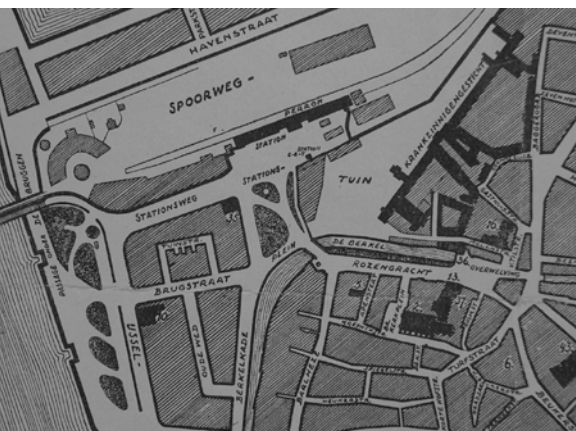

Cafés in de Barlheze in de eerste helft van de 20ste eeuw

DICK H. EIKELBOOM

Als je nu door de Barlheze loopt, is het nauwelijks voorstelbaar dat dit vóór de Tweede Wereldoorlog een drukke straat was waarin circa 45 middenstanders een winkel, café of een ander bedrijfspand hadden. Bij het verzamelen van materiaal voor het boek *Lopen door het verleden van het Barlhezekwartier* is op basis van adressenboekjes, advertenties in de *Zutphensche Courant* en interviews voor de periode 1900–1960 per tien jaar een overzicht samengesteld van de middenstand in deze straat. In dit artikel wordt aangegeven welke cafés hier vóór de Tweede Wereldoorlog waren. Het begrip ‘café’ moet hierbij ruim worden opgevat en omvat ook logementen en dergelijke.

Afbeelding 1 is een gedeelte van een stadsplattegrond uit 1933. Als je in die tijd vanaf het station naar het centrum wilde, dan ging je of via de Rozengracht of via de Barlheze. Om in hedendaagse projectontwikkelaarstermen te spreken: de Barlheze was een A-locatie. Veel passanten werkte de vestiging van horecagelegenheden in de hand. Hiervan zijn er dan ook veel geweest in de Barlheze.

Afb. 1 Een gedeelte van een stadsplattegrond uit 1933. (collectie Stedelijk Museum Zutphen)

Drankmisbruik

Komend vanaf het station over de brug met de naam *Pont Neuf* was er op nummer 68 (hoek Rozengracht/Barlheze) het toen welbekende café-restaurant De Vries, met vanaf

circa 1930 Hoegen Dijkhof als eigenaar (foto omslag). A. de Vries was een ondernemende middenstander die onder meer aan de basis gestaan heeft van de buurtvereniging in de Barlheze en actief meewerkte aan de jaarlijkse winkelweek. De veranda, die op de omslagfoto te zien is, werd eind 1914/begin 1915 geplaatst. Enkele gemeenteraadsleden waren overigens tegen de plaatsing van deze veranda, omdat ze van mening waren dat het aantrekkelijker maken van een café de kans op drankmisbruik zou vergroten.¹

Naast café de Vries was op nummer 66 een café dat aan het begin van de 20ste eeuw *De Geldersche Beurs* heette,² maar dat bij oudere Zutphenezen beter bekend is als café Ooms (afb. 2). Deze exploiteerde in 1930 en 1940 dit café; in de periode daarvoor worden Verwaast (1900), Schoenmaker (1910) en De Groot (1920) als tapper, dat wil zeggen kastelein, in de adressenboekjes vermeld.

De Ossekop en Het Zieltje

Drie huizen dieper de Barlheze in, op nummer 60, was in 1930 een burgerhotel (afb. 2), dat geëxploiteerd werd door Vermeulen. Aan het begin van de eeuw heette het echter café *De Ossekop*, en waren Groote (1900) en Groothedde (1910) er tapper.³ In 1940 is

Afb. 2 Feest in de Barlheze ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van koningin Wilhelmina in 1930. Aan de linkerkant is nog een klein gedeelte van het café van Hoegen Dijkhof (voorheen De Vries) zichtbaar. Daarnaast, met het rechthoekige uithangbord (Grolsche Bieren – De Groen's Limonades) is café Ooms. Enkele huizen verder is het burgerhotel van Vermeulen. Vooraan rechts is een klein gedeelte zichtbaar van de boerderij die De Jonge hier rond 1925 had laten bouwen. (collectie S. Schouten)

Bosman de eigenaar (afb. 3), en is het weer een café. Deze Bosman zal, na de verwoesting van dit pand bij het bombardement in 1944, zijn café op nummer 38 voortzetten.

Op nummer 48 (hoek Kreyneckstraat) was volgens de adressenboekjes in 1920 café Huurneman gevestigd; in 1930 en 1940 werd het

Afb. 3 Het echtpaar Bosman en hun gasten bij hun 25-jarig huwelijksjubileum (eind jaren '30) voor hun café op Barlheze nummer 60. (collectie mevr. Damen-Bosman)

café (*Het Zieltje*) door Ziel geëxploiteerd. Er is niet nader onderzocht of in dit pand vóór 1920 ook een café gevestigd was.

Het enige naoorlogse café

Op de nummers 38-40 (afb. 4) was in 1911 het burgerhotel *Gluck Auf* van J.B.G. Hendricks gevestigd.⁴ De herkomst van deze naam is niet nader onderzocht. In latere jaren ontbreekt deze naam bij de nieuwjaarswensen van hotel-café-restaurant Hendricks in de *Zutphensche Courant*. In de periode 1920-1940 werd het geëxploiteerd door Ter Horst, en is er sprake van een café. Na de Tweede Wereldoorlog nam D. Bosman (van nummer 60) de zaak over (afb. 5). Het was het enige café dat na de oorlog nog over was in de Barlheze.

Afb. 4 Prentbriefkaart uit het begin van de 20ste eeuw. De handkarren staan ongeveer voor nummer 38. Op het uithangbord staat: Restaurant en Koffiehuis. (collectie Melia Kooij)

Afb. 5 Een naoorlogse foto van nummer 38, toen Bosman het café exploiteerde. (collectie mevr. Damen-Bosman)

Je kon bij de burens gaan slapen, want op nummer 36 was een logement. Daar kon je kennelijk ook wel wat te drinken krijgen, want in 1919 kreeg J. Prins toestemming om op nummer 36 zwakalcoholische dranken te schenken in het 'beneden voorgedeelte'. Bijna aan het eind, op nummer 4, was, zoals het opschrift boven de deur vermeldt, tot en met 1930 ook een tapperij gevestigd, met eerst Leemrijse en later Ter Schegget als exploitant. Dit café had de naam *Een oog in 't Zeil* (afb. 6).

Afb. 6 De tapperij *Een oog in 't Zeil* van Leemrijse rond 1900. (collectie familie Resing)

Al deze cafés waren aan de oostzijde van de Barlheze gevestigd. Aan de overkant van de straat was volgens de adressenboekjes alleen in 1900 een tapper gevestigd (H. Kleve). Volgens de nieuwjaarswensen in de *Zutphensche Courant* was echter op nummer 41 in 1913 het bier- en koffiehuis van Wiekert gevestigd, met van 1914 tot 1920 Huurneman en vanaf 1921 Asche als exploitant. Kennelijk werd een gedeelte van dit huis, waar officieel de mangel- en wasvrouw Keizer woonde, ook als café verhuurd.

Samenvattend kan gesteld worden dat je vóór de oorlog de Barlheze niet behoefde te verlaten om een kroegentocht te maken. Er was een gerede kans dat je, komend vanaf het station en beginnend bij De Vries, de Groenmarkt nooit nuchter zou bereiken.

Aflopende zaak

De panden met de nummers 4, 48, 60, 66 en 68 zijn tijdens het bombardement verwoest. In 1951 was alleen op nummer 38 nog een café gevestigd (café Bosman). De andere ondernemers zagen er kennelijk geen brood meer in om in deze straat opnieuw een café te beginnen; zo was bijvoorbeeld Hoegen Dijkhof in 1951 de exploitant van het huidige *Berkhotel De Kloostertuin* aan de Marspoortstraat. De keuze in het wederopbouwplan om de route vanaf het station naar het centrum van de stad te verleggen en deze niet meer via de Barlheze te laten lopen, maar via de nieuw aangelegde Stationsstraat richting Turfstraat, heeft bij deze beslissing ongetwijfeld een grote rol gespeeld. Daar komt mogelijk nog bij dat de tijd dat kleine buurtcafés en buurtwinkels konden floreren langzaam aan het aflopen was.

Bronnen

- 1 Gemeenteraadsvergadering op 2 maart 1914
- 2 Nieuwjaarswensen in de *Zutphensche Courant*, 1914 t.e.m. 1922
- 3 Nieuwjaarswensen in de *Zutphensche Courant*, 1911 t.e.m. 1917
- 4 Nieuwjaarswens in de *Zutphensche Courant* op 30-12-1911